

INHOUD BLAADJE 2004/1

(afbeeldingen en [programma lezingen en excursies ontbreken](#))

- [Nieuwkomers en nieuwjaarswens - Geert Timmermans](#)
- [Redactioneel - Tobias Woldendorp](#)
- [Van de penningmeester - David Ng](#)
- [Uitnodiging Algemene Ledenvergadering - Joost Kazus](#)
- [Uitnodiging onthulling Jubileumboom - Geert Timmermans](#)
- [Afdelingsarchief naar het Gemeente Archief - Joost Kazus](#)
- [Jaarverslag 2003 KNNV, afdeling Amsterdam - Joost Kazus](#)
- [Jaarverslag 2003 van de Insectenwerkgroep - Badda Beijne](#)
- [Excursies, lezingen, minicursussen en groenmarkten 2003 - Gerritje Nuisker](#)
- [Jaarverslag Hydrobiologische werkgroep 2003 - Ton van Haaren](#)
- [Verslag Blaadje over 2003 - de redactie](#)
- [Verslag Mossenwerkgroep KNNV-Amsterdam over 2003 - Ad C. Bouman](#)
- [Struinend vogelvolk in de herfst - Hans Schut](#)
- [Wat onze aandacht trok - Nora v.d. Meijden & Hans Schut](#)
- [Schone taak dieren en planten in de media - Fons Bongers](#)
- [Jac. P. Thijsse en de nachtegaal 100 jaar - Evert Pellenkoft](#)
- [Aantekening bij de waarneming van de kerkzesooq \(*Segrestia florentina*\) onder spinnen op de website - Evert Pellenkoft](#)
- [Zadenlijst - Joost Kazus](#)
- [Herbariums - Gerritje Nuisker](#)
- [Baltzen tussen baksteen, beesten in de stad - Fons Bongers](#)
- [Oreina website - Jaap Winkelman](#)
- [Verslag excursie Duin en Bosch 22 november 2003 - Evert Pellenkoft](#)
- [Verslag excursie Muiden-Vijfhoek 1 november 2003 - Evert Pellenkoft](#)
- [Lezing insecten door Siem Langeveld 15 november 2003 - Evert Pellenkoft](#)
- [Toelichting dialezing voettocht door Irian Jaya - Geert Timmermans](#)
- [Verhuisbericht organisatie Amsterdamse Bos](#)
- [Ooievaarsnesten in Abcoude - de redactie](#)
- [Oprichting Werkgroep Spinachtigen - Aat van Selm](#)
- [Mossenwerkgroep - Ad C. Bouman](#)
- [Hydrobiologische Werkgroep - Ria Hoogendijk](#)
- [Activiteitenkalender Natuurvereniging de Ruige Hof - Linda Theunissen & Fons Bongers](#)

NIEUWKOMERS EN NIEUWJAARSWENS

Het jaar 2003 was voor de Amsterdamse fauna een zeer bijzonder jaar. Zo waren er verschillende 'nieuwkomers' te bewonderen. Voor alle duidelijkheid, ik noem een 'nieuwkomer' gelijk aan een bewoner; een soort die zich zo thuis voelt binnen de gemeentegrens van Amsterdam, dat er voortplanting plaatsvindt.

Nu zijn er natuurlijk wel elk jaar nieuwkomers voor het 'Amsterdamse' te bewonderen of af te dwingen en zeker als je onderzoek doet naar kleine microscopische grote (of kleine) soorten die weinig in de belangstelling staan, is het niet zo moeilijk. Ik durf nu al te zeggen dat als er Amsterdamse werkgroepen op het gebied van raderdiertjes, proturen, tweestaarten of springstaarten zouden worden opgericht, het nieuwe soorten gaat regenen. Sterker nog er zullen nieuwe soorten in Amsterdam worden vastgesteld die nog nooit zijn beschreven. Dat moet mooie en typische Amsterdamse en

wetenschappelijke namen opleveren als; Heimansraderdiertje...*heimannii* of Thijssensprotuur *thijssus* (naar prominente Amsterdamse KNNV'ers) of Vondelparkspringstaart *vondelparcii* of Diemerzeedijktweestaart *diemerzeedijckii* (naar Amsterdamse vindplaatsen). Wie pakt de handschoen op?

Anders wordt het als het soorten betreft die al lang inheems zijn en een zo'n afmeting hebben dat ze met het blote oog makkelijk te zien zijn. Dan wordt het bijzonder!

Afgelopen jaar konden we drie grote nieuwkomers inschrijven, twee vogels en een insect. Voor het eerst broedden slechtvalk en dwergstern in Amsterdam en werd de waterwants *Cymatia rogenhoferi* waargenomen tijdens de [Viifde Algemene Inventarisatiedag](#). Drie soorten die opportunistisch het Amsterdamse landschap in beslag nemen. De [slechtvlak](#) broedde op een schoorsteenpijp van de Hemwegcentrale en de [dwergstern](#) broedde op de 'luwtedam' in het IJmeer. De waterwants (nog geen Nederlandse naam) werd aangetroffen in een aangelegde wadi in het Diemerpark (vierde vindplaats in Nederland). Planten en dieren vellen 'helaas' geen oordeel over mooi of lelijk, zij beoordelen alleen of er iets mee te doen is. Is het een schuilplaats, is er voedsel of kan je er veilig op of in broeden. Oude bewoners weten dat al lang! Veilig voor vos en bunzing, broeden scholekster en [visdief](#) op platte grinddaken in het stedelijk gebied en [zwartkopmeeuw](#) en [geoorde fuut](#) in een verkeersknooppunt langs de A2.

Een andere nieuwkomer waar de afdeling heel blij mee is, is de Spinnenwerkgroep. Zij gaan dit jaar van start en als mijn theorie correct is zal deze werkgroep veel nieuwe spinnensoorten voor het Amsterdamse vaststellen en misschien een *Amsterdamse Heimansspin* of scoort de werkgroep Beerdiertjes toch eerder met een Heimansbeerdiertje? en wat gaat de Paddestoelenwerkgroep voor microscopie doen! Aan de slag dunkt mij, uitdagingen genoeg.

Naast de soortenuitdagingen wens ik namens het bestuur alle leden van de KNNV-afdeling Amsterdam een mooi en gelukkig nieuwjaar toe. Een jaar van gezondheid, voorspoed, mooie natuurbelevingen, natuurplezier en een inspirerend verenigingsleven.

Allen veel en veel succes!

[Geert Timmermans](#) voorzitter

REDACTIONEEL

Wat moet het heerlijk zijn, zoals Hans Schut in een van zijn stukjes in dit Blaadje schrijft, om twintig mintuten vanuit de woonkamer naar je tuin te kijken en daar staart- en kuifmezen, boomkruipers en goudvinken en grote bonte spechten in grote getale aan je voorbij te zien trekken.

Nou heb ik geen tuin van 175 meter diep, maar ik zit wel op de kop van een gesloten bouwblok en heb ongeveer wel dat aantal meters aan uitzicht. Bovendien hoef ik me maar om te draaien, 12 meter vanaf mijn raam te lopen en ik heb een dito uitzicht aan de voorzijde, maar dan in de breedte.

Gedreven door de oproep om in de maanden december t/m februari wintervogeltellingen te doen zit ik op dagen dat ik niet werk met alle ramen tegen elkaar open te luisteren of er zich geen boomkruiper, grote bonte specht of huismus aandient. Ik kom ook een heel eind op twee hoog achter. Voor mensen die waarnemingen hebben en graag nog iets door willen geven voor dit gemeenschappelijke project van KNNV en SOVON: kijk op:

www.wintervogeltelling.nl

Meer informatie staat in de Natura van het najaar van 2003. Het is een landelijk project en het werkt verslavend.

Ik houd wel van dit soort lijstjes bijhouden. Zo heb ik twintig jaar geleden in Finland op een landgoed gewoond en daar hield ik vogellijstjes bij in vier levende talen (Nederlands, Fins, Zweeds en Engels) plus Latijn en gedurende de laatste twee decennia is deze lijst flink uitgebreid. Rond oud- en nieuw was ik er weer even. Rond het huis zat de grote bonte specht in de vetbol en vlokten groepen van soms wel twintig goudvinken. En op $\text{\AA}\text{\AA}$ van mijn vele wandelingen in de "achtertuin" trof ik eindelijk de waterspreeuw aan. Iets verderop langs de bosweg zat een jong auerhaanmannetje knoppen te vreten. Gelukkig ben ik in de gelukkige omstandigheid stedelijke en ruraal leven zo af en toe af te wisselen. Maar ik tuur met evenveel plezier naar de vetbol op het Amsterdamse balkon om te kijken of er nu eindelijk mezen in komen te hangen. En Hans, niet vergeten om de leuke waarnemingen in te vullen op het waarnemingsformulier.

Tobias Woldendorp

VAN DE PENNINGMEESTER

In de afgelopen 3 jaren als penning-meester heb ik ook de ledenadministratie van de afdeling op mij genomen. Dat het een zware taak erbij is, heb ik wel ondervonden. Daarom ben ik erg blij dat zich vanuit de vereniging iemand bereid heeft verklaard om deze taak van mij over te nemen, namelijk Mia Verberne. Als oud-bestuurslid is zij goed bekend met het reilen en zeilen van de afdeling. Zij heeft deze taak al met ingang van Blaadje 4 van 2003 op zich genomen.

Alle mutaties moeten aan de afdeling Amsterdam (dus niet aan het bureau in Utrecht) worden doorgegeven, zoals adreswijziging, opzegging, etc.

Ook indien er onregelmatigheden zijn betreffende de bezorging van Blaadje en/of Natura, kunt u een berichtje sturen naar:

Mia Verberne

Amstel 95-II

1018 EL Amsterdam

e-mail : miaverberne@hetnet.nl

Daarnaast wil ik, wellicht ten overvloede, onderstaande nog even onder de aandacht brengen :

• Opzeggingen dienen v³r 1 november van het lopende kalenderjaar (statutair verplicht) te worden doorgegeven, schriftelijk bij de ledenadministratie van de KNNV afdeling Amsterdam.

• Indien u nog geen contributie voor 2004 heeft overgemaakt, dan verzoek ik u dit alsnog te doen.

David Ng, penningmeester

UITNODIGING ALGEMENE LEDENVERGADERING

Het bestuur nodigt hierbij alle leden uit voor de algemene ledenvergadering.

Deze wordt gehouden op:

ZATERDAG 20 MAART 2004,

AANVANG OM 19.30 UUR

zaal open vanaf 19.00 uur

in het Nivon-huis, Polderweg 94. Koffie en thee zijn gratis.

AGENDA

1. Opening door de voorzitter.

2. Ingekomen stukken en mededelingen.

3. Verslag van de algemene ledenvergadering van 8 maart 2003 (gepubliceerd in Blaadje 2003/2, blz. 3 t/m 7).

4. Bespreking diverse jaarverslagen over 2003 (deze zijn alle gepubliceerd in dit Blaadje 2004/1).

5. Jaarrekening en balans over 2003, verslag van de kascommissie over 2003 en de begroting over 2004 (de stukken van de penningmeester zijn gepubliceerd in dit Blaadje 2004/1).

6. Verkiezing kascommissie.

Toelichting: Joop Nijman is aftredend. Lex Dop heeft zich bereid verklaard als lid aan te treden. Het bestuur verzoekt de vergadering Lex Dop als lid van de kascommissie te verkiezen (tot 20 maart 2006).

7. Voorstel van het bestuur tot contributieverhoging.

Toelichting: de contributie, voor zowel het lid als het huisgenootlid, is al jaren niet meer verhoogd terwijl de verplichte afdracht aan de (landelijke) KNNV jaarlijks wel wordt verhoogd. Daarnaast wordt het bestuur geconfronteerd met algehele prijsverhogingen. Het bestuur stelt de vergadering daarom voor om de contributie van het lid te verhogen van â, - 24,00 naar â, - 24,50 en de contributie van het huisgenootlid te verhogen van â, - 8,00 naar â, - 8,25, met ingang van 1 januari 2005.

Het bestuur verzoekt de vergadering om met ingang van 1 januari 2005 de contributie van het lid vast te stellen op â, - 24,50 en de contributie van het huisgenootlid vast te stellen op â, - 8,25.

8. Voorstel tot vaststelling van de nieuwe Statuten van de Afdeling.

Toelichting: het concept van de nieuwe Statuten is bij dit Blaadje 2004/1 gevoegd, alsmede een begeleidende brief van de voorzitter en secretaris.

9. Voorstel tot vaststelling van het nieuwe Huishoudelijk reglement van de Afdeling.

Toelichting: het concept van het nieuwe Huishoudelijk reglement is bij dit Blaadje 2004/1 gevoegd, alsmede een begeleidende brief van de voorzitter en secretaris daarbij.

10. Verzoek aan de vergadering om de voorzitter en secretaris aan te wijzen als bevoegd om het besluit tot wijziging van de nieuwe Statuten ten uitvoer te leggen en alles meer te doen wat terzake nuttig of nodig is (Statuten, artikel 16, onder f.).

Toelichting: dit agendapunt zal ter vergadering nader worden toegelicht.

11. Verkiezing van het bestuur.

Toelichting: Joost Kazus en Gerritje Nuisker zijn statutair aftredend per 4 maart 2004. Zij stellen zich beiden herkiesbaar en het bestuur verzoekt de vergadering Joost Kazus en Gerritje Nuisker als bestuurslid te herverkiezen

(tot 4 maart 2008).

Lida den Ouden heeft zich bereid verklaard om tot het bestuur toe te treden. Het bestuur verzoekt de vergadering Lida den Ouden als bestuurslid te verkiezen (tot 20 maart 2008).

12. Verkiezing van een afgevaardigde en een plaatsvervangend afgevaardigde voor de Vertegenwoordigende Vergadering van de KNNV van 17 april 2004.

Toelichting: het bestuur verzoekt de vergadering Geert Timmermans te verkiezen als afgevaardigde en Joost Kazus als plaatsvervangend afgevaardigde.

13. Rondvraag.

14. Sluiting.

Na de vergadering en de pauze verzorgt Jan Timmer in het kader van 'leden voor leden' een lezing over Dazen.

Namens het bestuur,
Joost Kazus, secretaris

UITNODIGING ONTHULLING JUBILEUMBOOM OP ZONDAG 18 APRIL 2004!

In het kader van ons 100-jarig bestaan heeft het Hoofdbestuur van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) besloten de afdeling Amsterdam een boom te schenken. De boomsoort en de locatie mocht de afdeling Amsterdam zelf uitzoeken. Het bestuur van de afdeling Amsterdam leek het een aardig idee om alle leden in te schakelen en wel door middel van een prijsvraag.

De prijsvraag heeft twee winnende ideeën opgeleverd:

1. Door het aanbrengen van een plaquette bij de oudste Amsterdamse boom ons oud ereid en medeoprichter van de afdeling, Eli Heimans te eren
2. Het planten van een jubileumboom bij het nieuw te bouwen bezoekerscentrum in het Amsterdamse Bos

Het eerste idee is inmiddels in samenwerking met Artis op 11 juli 2003 uitgevoerd (zie Blaadje 2003/4; blz. 5 of www.knnv.nl/amsterdam).

De indiener van het tweede idee, Hein Koningen, kwam met het voorstel om een steeliep of fladderiep (*Ulmus laevis*) te gebruiken als jubileumboom. De steeliep is een inheemse boomsoort en wordt in het wild sporadisch aangetroffen in Zuid-Limburg, Oost-Twente en de Achterhoek.

Zijn motivaties om de boom naast het nieuwe bezoekerscentrum van het Amsterdamse Bos te planten waren;

- De KNNV-jubileumboom geeft naamsbekendheid aan de afdeling,
- Het symboliseert de natuurhistorische verbondenheid van de KNNV, afdeling Amsterdam met het Amsterdamse Bos,
- De jubileumboom is een uitstekende verzamelplek en start voor excursies in het Amsterdamse Bos.

Het tweede idee is inmiddels uitgewerkt en de boom is geplant. Als onderdeel van de festiviteiten rondom de opening van het nieuwe bezoekerscentrum wordt de KNNV-jubileumboom feestelijk 'onthuld'.

De onthulling van de jubileumboom vindt plaats op:

Datum: zondag 18 april 2004

Tijd: 11.00 uur

Plaats: Nieuwe Bezoekerscentrum Amsterdamse Bos, nabij ingang Amstelveense weg

Na de onthulling zullen Hein Koningen, Henk van Halm en Hans Kaljee (bomenconsulent van de gemeente Amsterdam) een korte excursie door het bos geven. Daarna is er gelegenheid om de opening van het nieuwe bezoekerscentrum bij te wonen.

Namens het bestuur,

Geert Timmermans, voorzitter

AFDELINGSARCHIEF NAAR HET GEMEENTEARCHIEF AMSTERDAM

Na een lange voorbereidingstijd is het zogenaamde statisch archief van onze Afdeling op 15 oktober 2003 overgedragen aan het Gemeentearchief Amsterdam voor opname in de Groene Archieven.

Dit statisch archief beslaat de periode vanaf de oprichting tot 1990 en is zoals dat officieel heet 'voor onbepaalde tijd in bewaargeving gedeponneerd'. Dat betekent ook dat wij als Afdeling de eigenaar ervan blijven.

Het archief omvat 93 mappen in 23 archiefdozen, alsmede een kasboek. Het is door Mia Verberne op een uiterst deskundige wijze geordend en gebundeld: het Gemeentearchief deelde na ontvangst mede dat alles er erg netjes uitzag. Op deze plaats zegt het bestuur Mia hartelijk dank voor haar werkzaamheden waardoor veel kostbaar en kostelijk natuurhistorisch materiaal voor de geschiedenis en wellicht ook voor de wetenschap bewaard kon blijven. De redactie van De Wilde Stad heeft er in elk geval veel van haar gading in kunnen vinden.

Intussen blijft het dynamisch archief in beheer bij de secretaris.

Joost Kazus, secretaris

JAARVERSLAG 2003 KNNV, AFDELING AMSTERDAM

In het jaar 2003 hebben we als bestuur vooral een aantal lopende zaken afgerond en daarnaast opnieuw gezorgd voor een zo boeiend mogelijk excursie- en lezingenprogramma en voor een actuele website. Vele actieve leden hebben ons daarbij geholpen: als excursieleider, als lezingengever en als doorgever van veldbiologische waarnemingen. Ook de werkgroepen zijn het gehele jaar door, elk op eigen wijze, actief geweest.

Tijdens de jaarvergadering van 8 maart werden vijf leden aangenaam verrast. Het bestuur [reikte toen de KNNV-speld uit](#) aan Peter Heijtel, Nora van der Meijden, Hans Schut, Ria Simon en Henriette Zoetelief, in het bijzonder voor hun jarenlange optreden als excursieleider.

Ook in 2003 stonden onze bomen in de nodige aandacht. De [plaquette bij de Heimans-eik](#) in Artis werd op 11 juli door het bestuur aan Maarten Frankenhuis, de scheidend directeur van Artis, aangeboden. Tijdens een besloten bijeenkomst is die plaquette door onze leden Fred Nordheim en Nico Schonewille onthuld. De fladderiep, onze KNNV-jubileumboom, is eind van het

jaar bij het nieuwe Bezoekerscentrum van het Amsterdamse Bos geplant. Dat Centrum komt in het voorjaar van 2004 gereed en we zullen dan aan onze boom nog de nodige aandacht schenken.

Op 16 september overleed [Henk de Groot](#), vogelaar en kenner van het Amsterdamse Bos en jarenlang zeer betrokken bij en bestuurslid van onze Afdeling.

Op 15 oktober werd ons zogenaamd statisch archief (over de periode van de oprichting tot 1990) naar het Gemeentearchief Amsterdam verhuisd om te worden opgeslagen in de Groene Archieven. Dit archief was door Mia Verberne op een uiterst deskundige wijze geordend en gebundeld.

Op 5 april en 1 november hield de KNNV haar landelijke Vertegenwoordigende Vergadering (VV). Tijdens de VV van 5 april is het hoofdbestuur afgetreden en een interim-bestuur aangetreden. Het belangrijkste feit van de VV van 1 november was dat toen weer een volledig nieuw hoofdbestuur werd gekozen dat met frisse moed aan een zware taak kon beginnen.

In november heeft het bestuur de concepten van de nieuwe Statuten en Huishoudelijk reglement vastgesteld. De formele bekrachtiging hiervan door de leden zal in het voorjaar van 2004 gebeuren.

De meeste hierboven genoemde gebeurtenissen hebben een plaatsje gekregen in Blaadje en op onze website. In de wandelgangen van de KNNV wordt onze website intussen geroemd als de meest actuele.

Het bestuur heeft in dit verslagjaar acht keer vergaderd. De secretaris is bij een van de twee vergaderingen van de Beleidsraad van de KNNV aanwezig geweest.

Op 1-1-2003 telden we 463 leden waarvan 43 huisgenootleden. Op 1-1-2004 waren het 470 leden waarvan 39 huisgenoot-leden. Dat is een stijging van 1,5%.

Namens het bestuur,
Joost Kazus, secretaris

JAARVERSLAG 2003 VAN DE INSECTENWERK GROEP AMSTERDAM

Wij kwamen net als vorig jaar weer om beurten 1 of 2 avonden achtereen bij elkaar aan huis in de roulatie-serie: Han Beeker, Badda Beijne Nierop, Chris van Haagen, Yvon Swerissen en Lieselore Maes.

Dit jaar had de organisator gepoogd een soort principe-jaarprogramma op te stellen, met keuzen tussen een aantal data voor de excursie van de maand. Deze was begin het jaar gemaild / verzonden naar de leden en werd lopende het jaar ingevuld. Er was een in principe vaste werkavond, de 3e woensdag van de maand, al werd deze ook wel verschoven. Per mail / post werd herinnerd aan de activiteiten.

De hele groep is actief geweest in het mailverkeer (er werden ruimschoots insectenactiviteiten, tips en nieuwtjes gewisseld) en in het mee-organiseren van alles, waarvoor de organisator heel dankbaar is. Ik beseft dat er nog veel

meer inspanning nodig is van de organisator, bij de voorbereiding, maar ook verwerking van de avonden en cursussen, zodat we er allemaal des te beter in kennis van kunnen profiteren. Dan kan de verslaglegging naar de vereniging daarna ook verbeterd worden, jaarverslag en tussentijdse mailing. Dit zijn de voornemens voor dit jaar 2004.

Omdat deze werkgroep 20 jaar geleden opgericht werd vonden we dat we iets moesten organiseren. Het archief werd doorgewerkt om de oud-leden te kunnen uitnodigen op een reunie. Brieven werden geschreven, telefoontjes gepleegd. De "creatieve club" was enthousiast bezig met het voorbereiden van de feestversiering. Omdat er uiteindelijk betrekkelijk weinig aanmeldingen waren, de oud-leden van de insectenwerkgroep zijn grotendeels mensen die individueel hun bezigheden hebben, besloten we de avond te houden in het ruimste huis. Er werden historische dia's vertoond van Henk van Halm en Nico Schonewille, en het was toch leuk. Van het voornemen om een historisch verhaal op te schrijven, na bestudering van het archief en gesprekken met de mensen is het niet gekomen.

Later in het jaar werd er ter ere van het jubileum een goed bezocht veldweekend gehouden bij natuurboer Kikkert op Texel, een aanbevelingswaardige kampeerplek. We hebben hier onder andere het insectenreservaat de Zandkuil bezocht en hier veel gravende bijen en -wespen met hun prooi en hun parasitaire gevolg in de weer gezien, onder andere de schitterende pluimvoetbij.

We hadden dit jaar naast dit feestweekend nog 6 andere eigen excursies. We hebben begin dit jaar in de binnenverblijven van de Hortus en in Artis met succes naar kakkerlakken gezocht. In Park Frankendael zagen we de vosjes (*Andrena fulva*) al op 6 april vliegen. De meiexcursie werd een maal wegens het weer verschoven: 31 mei werd een parel in mijn herinnering als een rustige heerlijke excursie in de A.W.D. Het had een Nomada-(koekoekswespbij) excursie moeten worden. Die zagen wij niet, maar heel wat andere insecten zoals bloedbijtjes, spinnendoders, een spieswespssoort (*Oxybelus bipunctata*) met prooi op zijn angel geprikt, viltvliegen, dartele kleine parelmoervlinders druk bezig met de eileg op viooltjes, een voorbij zoevende keizerlibel, kuiltjes van de gewone mierenleeuw, *Myrmeleon formicarius*, een monstertje dat alleen maar achteruit kan kruipen, nog een bende roofvliegen, snuitkevers, kniptorren, wantsen en spinnen meer. We vonden grote groep Sint Jansvlinder-rupsen en cocons. Evenzo rijke herinnering leverde de exclusieve door Ronald van Weeren en Yvonne Swerissen georganiseerde excursie van 24 augustus naar het Leersumse veld, speciaal voor roofvliegen. In het door de zomerdroogteramp geteisterde gebied zagen we tegen verwachting de grote roofvlieg *Asilus crabroniformis* vliegen, zelfs een aantal. De vennen waren droog en vervuild met mest en er dreven dode insecten in, aan de oever vlogen verzwakte juffertjes rond.

We hebben insecten op begrazingskoeien-vlaaien gezocht en gevonden. De avond hierna, na hier diverse keren voor niets op uit te zijn geweest, beleefden we een sprookjesachtige glimwormen-avond. Ondanks de langdurige droogte zagen we inderdaad honderden glimwormlarven oplichten langs en op de paden.

En 1 november hadden we net als vorig jaar een mineerders-excursie, gegeven door Hans Donner in Duin en Kruidberg. Deze stond open voor gasten uit andere hoek, maar er waren alleen mensen van onze eigen insectenwerkgroep mee.

Naast de eigen excursies haakten we aan bij diverse andere KNNV-activiteiten, zonder dat daar altijd de coördinator ook bij was. De insectenwerkgroep was bijvoorbeeld vertegenwoordigd bij de [inventarisatiedag 12 juli](#) voor KNNV-werkgroepen op de Diemerzeedijk.. Er waren daar veel sprinkhanen. Er werd maar weinig bezochtijd gegund. Een lijst van de determinaties werd op tijd geleverd door Chris van Haagen.

De groep bezocht ook uitingen van andere organisaties zoals de Prikkebeendagen, waar Ronald van Weeren aan meewerkt.

We hadden: een avond keverfamilies aan de hand van opgezette kevers van Jan van Arkel met een video over kevers, een goed door Han Beeker voorbereide werkavond over plooiwingswespen, een avond met levende rupsen en vlinder-CD-ROM, een avond kakkerlakken, een avond met levende waterinsecten, een algemene (vangst-) avond, een avond roofvliegen met opgezette dieren en met dia's van Yvonne Swerissen en Ronald van Weeren, een avond libellenhuidjes van Trees Kaizer en libellendia's, een avond levende blad-minerende insecten in bladeren, een avond opgezette mineermotjes en het opzetten van (grotere) vlinders geoefend met Hans Donner, en een avond over loopkevers. Verder hadden we weer een heel bijzondere dia-avond. Velen van ons deden ook mee aan de door de KNNV aangeboden extra avondactiviteiten; de minicursus libellen op het NIVONhuis als voorbeeld. Alsook uitingen van andere verenigingen, IVN en de NEV.

We hebben dit jaar 2003 naast alle fijne dingen de schok van een onverwacht sterfgeval te verwerken gehad. Jean-Pierre van Beurden overleed 26 februari, iemand die nog niet zo lang lid was, maar wel reeds geliefd om zijn persoon. Enkele mensen trokken zich terug met of zonder commentaar. Ook wilde iemand voor een poosje muteren als slapend lid. Er kwamen ook enkele werkgroepleden bij die zich reeds op enkele avonden lieten zien. De excursies en de avonden worden goed bezocht.

Dit was weer het verslag van het veelbewogen jaar 2003 van de insectenwerkgroep.

Namens deze,

[Badda Beijne Nierop, coördinator.](#)

EXCURSIES, LEZINGEN, MINICURSUSSEN EN GROENMARKTEN 2003

Met al onze zeer enthousiaste excursiegevers is het leuk om een planning te maken waarin natuurbeleving en natuurstudie afwisselend aan bod komen. De lezingen werden goed bezocht en de minicursussen naar het idee van John Reijnders waren ook in 2003 een succes.

Riet Vogel dank voor alle bakkies koffie en mokken thee.

Er gaat ook wel eens wat mis. Henk van Halm miste 3 excursiegangers door een treinstaking en bus 172 naar Amstelveen blijkt in het weekend bus 171 te zijn of zoiets.

Hein Koningen liet de koster van de kerk in Amstelveen koffie zetten voor zijn excursiegroep en Hans Schut had een plaatsje om koffie te drinken gereserveerd in een revalidatiecentrum omdat je in 't Gooi in een restaurant nergens meer welkom bent. Peter Heijtel en Evert Pellenkoft, die ook de winterexcursies doen hadden in 2003 wel erg slecht weer. De excursie van Henk van Halm van 3 mei is geheel afgelast wegens een storm met slagregens. De laatste excursie van 2003 met Evert eindigde in een soort wildwest film, want op het moment dat Evert en de groep koffie wilden gaan drinken, vond de baas van het etablissement zijn vrouw in bed met een vreemde vogel. Achtervolgingen, politie, van alles was er, alleen de koffie is er bij in geschoten. Dutch Birding!

In juni stond ik met Nico Schonewille en David Ng met een kraam op de IVN-zomermarkt in het Amstelpark. Om bekendheid te geven aan onze vereniging, maar een goede verkoop van De Wilde Stad was toch mooi meegenomen. Op werelddierendag stond het bestuur in Artis, de vriendin van David, Marielle, ontpopte zich als een prima verkoper van De Wilde Stad.(74 exemplaren). De geveltuintjesdag in de Pijp met Hetty Kole viel in het (regen)water. Tiele Noll en Marianne Kits van Heijningen dank voor het brengen en halen van mij en de spullen naar de kramen..

De busexcursie van juni van Aat van Selm had een vol programma en er ging ook wel eens wat mis, maar al met al was het een fantastische dag. De busexcursie met Norbert Daemen was iets rustiger, men had meer tijd om alles te bekijken en dat willen we in 2004 ook zo plannen. Ook met de busexcursies in 2004 zorgen wij weer voor een korte excursie voor die leden die geen uren meer kunnen lopen.

Nieuwe plannen voor 2004: Ria Simons heeft de mini-excursie bedacht voor leden die niet meer zo goed ter been zijn. Als dat een succes wordt, gaat Bert Ripmeester ook af en toe een mini-excursie verzorgen. Henriette Zoetelief gaat door met de volkstuinten en de Jan Lever-bomenexcursies. De busexcursies worden weer verzorgd door Aat en Norbert. Ook de KNNV afd. Haarlem en de Vogelwerkgroep mogen weer mee. Heb je leuke ideeën voor excursies, lezingen of minicursussen, geef het aan mij door.

Voorlopig gaan we met lezingen en minicursussen nog door in het Nivon-huis aan de Polderweg. Gesloopt wordt het, dat is zeker, maar de deelraad Oost verschuift de datum steeds : eerst was het 1 januari, toen werd het 1 april en wij wachten het maar af.

Uw coördinator,

Gerritje Nuisker

Datum	Terrein/locatie	Gids/docent	Thema/soort	Aantal
4-1	AW-duinen	Peter Heijtel	Winterwandeling	6
12-1	Flevopark	Charles F¼rstnerG. Schuitemaker	Ontwerp, beplanting en vogels	10
19-1	De Hoge Dijk	Evert Pellenkoft	Overwinteren van vogels	5
26-1	Varkensland	Peter Heijtel	Winterwandeling Waterland	5
2-2	Pier van	J.M.Fiedeldij	Vogels, problematiek/	11

	IJmuiden	Dop	bescherming	
8-2	Weth.v.Gelukpark	Ria Simon	Wandelexcursie Duinpark	11
23-2	Waterland	J.M.Fiedeldij Dop	Ganzenexcursie per fiets met I.V.N.	24
8-3	Nivon-huis	Bestuur/leden	Jaarvergadering	55
15-3	Marken	Peter Heijtel	Rondwandeling	9
22-3	Lezing Nivon-huis	P.H.C. Lina	Bescherming van Vleermuizen	29
23-3	Bretten	Evert Pellenkoft	Vogelexcursie per fiets	14
29-3	Bussum	Nora v.d. Meijden / Hans Schut	Excursie Mouwtje/Bilderdijkplantsoen	10
5-4	Lezing Nivon-huis	Ton Denters / Norbert Daemen	KNNV/Floron "Amsterdamse flora bekeken"	39
6-4	Ankeveen	Aat van Selm	Polderlandschap/plassenexcursie	7
12-4	Landgoed Gooilust	Nora v.d. Meijden en Hans Schut	Excursie 's- Graveland	17
19-4	Hout en Spaarne	Ria Simon	Excursie omgeving "Mooie Nel"	11
26-4	Bolwerk Haarlem	Henk van Halm	Excursie Stinzenplanten 3 leden gemist door staking trein	7
4-5	Castricum	Peter Heijtel	Rondwandeling Duin en Bosch	3
10-5	EECO-centrum	Ruud van Kempen	Wiedijkrondeleiding in Osdorp	14
18-5	Volkstuinen deel 1	H. Zoetelief	Eigenhof en VAT in Sloten	11
24-5	Minicursus Nivon-huis	Frans Koning	Libellen	35
25-5	Nw. Ooster-begraafplaats	Charles FÃ¼rstner en G. Schuitemaker	Excursie KNNV/IVN; vogels en planten	21
31-5	Kortenhoef	Bert Ripmeester	Excursie Oppad en Kromme Rade	5
5-6	AW- duinen	Evert Pellenkoft en Jan Timmer	Avondexcursie Duinen	10
7-6	Amstelveen	Henk van Halm	Wandelexcursie om de Poel	15
14-6	AW - duinen	Frans Koning	Excursie minicursus Libellen	14

15-6	Waterland	Ria Simon	Zwerven door het veenweidegebied	7
21-6	Winterswijk / Millingerwaard	Aat van Selm	Busexcursie	48
28-6	Texel	Jan Simons en Lex Dop	Jaarlijkse excursie Natuurstudie	13
6-7	Zandvoort / Overveen	Peter Heijtel	Wandeling naar Overveen	11
12-7	Diemerzeedijk	Geert Timmermans	5e Algemene inventarisatiedag	40
19-7	Ede-Wageningen	Nora v.d. Meijdenen Hans Schut	N.S.- wandeling	7
27-7	Amstelveen	Stienie Reijnders	Meanderpark	15
2-8	IJmuiden	Peter Heijtel	Bloeiend strand	13
9-8	Nivon-huis	Freek Stegehuis	Minicursus Gallen I	23
9-8	Hilversum	Nora v.d. Meijdenen Hans Schut	Excursie Boombergkwartier/Corversbos	7
16-8	Lelystad	H. Zoetelief	Natuurpark	11
16-8	Nivon-huis	Freek Stegehuis	Minicursus Gallen II	22
23-8	Botshol	Jan Simons / Lex Dop	Excursie in roeiboten Natuurstudie	11
30-8	Overijssel	Norbert Daemen	Busexcursie: Schokland/Oldenhof	47
6-9	Boeckesteijn	Freek Stegehuis	Excursie minicursus Gallen	6
20-9	Nivon-huis	Hein Koningen	Minicursus Parken/plantsoenen in Amstelveen	23
21-9	Fort Abcoude	Norbert Daemen	KNNV/Floron Plantenexcursie	15
27-9	Amstelveen	Hein Koningen	Excursie minicursus Parken/plantsoenen Amstelveen	18
4-10	Haarlem	Peter Heijtel	Wandeling 3 landgoederen	3
4-10	Nivon-huis	Aat van Selm	Minicursus Spinnen	33
5-10	Amstelveen (Poel)	Aat van Selm	Excursie minicursus Spinnen	12
11-10	Heiloo	Ger van	Excursie Paddenstoelen	16

		Zanen	Natuurstudie	
18-10	IJmuiden	Evert Pellenkoft	Excursie Trektijd vogels	6
25-10	Crailoo	Nora v.d. Meijden en Hans Schut	Boswandeling herfstverschijnselen	12
1-11	Muiden	Jan Timmer	Vogelwandeling naar de Vijfhoek	7
2-11	Olympiabuurt	H. Zoetelief	Excursie Bomen (Jan Lever-gids)	9
8-11	Bergen	Ria Simon	Wandelexcursie Verbrande Pan	7
15-11	Nivon-huis	Siem Langeveld	Lezing Insecten	26
22-11	Castricum	Peter Heijtel	Wandelexcursie Duin en Bosch	6
7-12	SantpoortNoord	Peter Heijtel	Wandeling Duin en Kruidberg e.o.	6
13-12	Nivon-huis	Ron Adams	Lezing: Van Schorpioenvlieg tot Mier	23
20-12	Waterland	Evert Pellenkoft	Vogelexcursie per fiets(noodweer)	4

Excursie 3 mei is afgelast wegens storm.

Peter Heijtel en Evert Pellenkoft troffen in het winterseizoen ook erg slecht weer en toch kwamen er leden opdagen.

Gerritje Nuisker

JAARVERSLAG HYDROBIOLOGISCHE WERKGROEP 2003

In 2003 heeft de werkgroep voornamelijk werkzaamheden verricht in het natuurgebiedje Klarenbeek. Dit gebied is gelegen tussen het AMC en het Abcoudermeer en is zo'n 15ha groot. In het gebied zijn diverse kleine poelen en sloten (o.a. het Klarenbeekje) gelegen die deels door kwelwater worden gevoed. Een grotere geïsoleerde poel wordt bijvoorbeeld gedomineerd door bronmos en drijvend fonteinkruid en in een aantal sloten is blaasjeskruid de dominante plant. Recent is groot onderhoud verricht in de vorm van baggeren en oeverinrichting.

Over het hele jaar zijn er hier fytoplanktonbemonsteringen uitgevoerd. De monsters zijn vervolgens behandeld en geanalyseerd door een aantal leden. In een enkele sloot zijn, vooral in het najaar, de zogenaamde blauwwierbollen gesignaleerd. Aan het eind van 2003 zijn we begonnen met de eerste chemische veldmetingen. Opvallend was dat in sloten waarvan op basis van de vegetatie bekend was dat het schoon water zou moeten bevatten, in de winterperiode relatief zuurstofarm was (O₂ ca. 4 mg/l). In 2004 willen we ons vrijwel geheel bezig houden met het fysisch-chemische aspect en de biologische aspecten (macrofauna, waterplanten en fytoplankton) en hopen daarover in 2005 over te kunnen rapporteren. De eerste insteek van de hydrobiologische werkgroep om op diverse plaatsen biologisch onderzoek te

verrichten, bleek niet haalbaar. Door alle andere activiteiten van de leden en door een niet systematische aanpak van de werkgroepleden leek 2003 enigszins een verloren jaar. Daarom willen we het in 2004 het grondiger gaan aanpakken en slechts één gebiedje onderzoeken.

Op 12 juli heeft een aantal leden de landelijke [inventarisatiedag](#) op de Diemerzeedijk bijgewoond. Op basis van de macrofauna kon geconcludeerd worden dat de poelen in het gebied een pionierskarakter vertonen. Door de uitzonderlijke droge zomer stond een aantal poelen droog. De poelen waarin nog water stond (maximaal zo'n 20-30 cm) waren vooral begroeid met draaden darmwier en enkele smalbladige fonteinkruiden en Zannichellia. Ook op basis van het Elektrisch Geleidingsvermogen (een maat voor de ionenrijkdom) kon geconcludeerd worden dat er naar het zuidelijke deel van het gebied een lichte afname was waargenomen van het zoutgehalte. Een opmerkelijke vondst van een uiterste zeldzame waterwants (*Cymatia rogenhoferi*) maakte de dag goed.

Op zondag 19 oktober hebben drie leden de werkgroep gepresenteerd aan het publiek tijdens de jaarlijkse wetenschapsdag op een stand in het AMC De hydrobiologische werkgroep maakt al sinds 1998 onderdeel uit van deze informatiedag. Albert van Dijk liet via een projectiemicroscop een levende watervlo aan het passerend publiek zien, Ria Hoogendijk vertelde o.a. over de levenscyclus van de leverbot en ondergetekende liet via een tweetal aquaria de verschillen zien van de macrofauna-levensgemeenschappen tussen zoet en zout water.

Voor de hydrobiologische werkgroep,
[Ton van Haaren](#)

VERSLAG BLAADJE OVER 2003

Blaadje is in het afgelopen jaar vier keer verschenen. Dat is een feit waar we op zich niet lang bij stil hoeven te staan; Blaadje verschijnt al minimaal 6 jaar 4-maal per jaar. Wat wel gedenkwaardig is, is dat in de tweede helft van het jaar de primeur van het eerste digitale Blaadje aller tijden zich voordeed: 100% digitaal. Geen knippen en plakken meer. Fons en ik hebben voor die prestatie wel de nodige schijfruimte moeten reserveren.

Blaadje is -dat bleek dit jaar eens te meer- een product, dat gemaakt wordt door twee (kern)redactieleden, maar dat alleen verder gebracht kan worden door de niet aflatende bereidwilligheid van derden. Gerritje Nuisker, Mia Verberne, Annelies Visser, Marianne Kits van Heijningen en drukker Kumar van Fastprint, om maar een paar noeste werkers te noemen. Allen zitten ze in de carrousel, die elke keer weer gesmeerd moet draaien. Samen zorgen zij -nadat het werk van de (kern)redactie erop zit- dat Blaadje ook daadwerkelijk het proces van dummy tot tijdschrift doorloopt. Elke keer weer levert dat stress op. Net als bij elk serieus werk kleven hier bloed, zweet en tranen aan de werkzaamheden die in dit anonieme traject steken. Vandaar nu in dit jaarverslag maar eens hulde aan allen die bijdragen aan het fenomeen dat een verzameling gedachtespinsels een tastbaar Blaadje wordt. Dit jaar waren er misschien meer hindernissen in ruimte en tijd dan ooit, maar ook de redactie is maar een mens (waar hebben we dat eerder gelezen?), die de opgelegde taken op basis van vrijwilligheid doet. Zo was het en zo zal het altijd zijn.

De redactie

VERSLAG MOSSENWERKGROEP KNNV-AMSTERDAM OVER 2003

De werkavonden van de Mossenwerkgroep vinden plaats in het biologielokaal van het Cartesius Lyceum. Evenals voorgaande jaren zijn er ook dit jaar weer 10 determineeravonden door de werkgroep georganiseerd. Op deze avonden worden mossen gedetermineerd dan wel gecontroleerd die door de leden tijdens privé-excursies in binnen- en buitenland verzameld zijn.

De mossenwerkgroep organiseert zelf geen excursies, maar de leden kunnen deelnemen aan één of meer excursies die door de landelijke werkgroep georganiseerd worden. Het gaat dan om enkele meerdaagse excursies en een aantal eendagsexcursies die ten dele juist bedoeld zijn om beginnende bryologen op weg te helpen.

Door de landelijke mossenwerkgroep is in 1999 het project "Meetwerk Mossen" gestart. Doel is om een beeld te krijgen van de algemeenheid van mossen en de ontwikkeling hiervan in de loop van de tijd. De coördinatie van de werkdagen van dit "Meetnet Mossen" ligt in handen van Niko Buiten die in Haarlem een mossenwerkgroep leidt.

Ook het materiaal dat in het kader van het meetwerk wordt verzameld, wordt deels tijdens de werkavonden gedetermineerd, dan wel gecontroleerd.

Op de werkavonden in 2003 waren meestal 4 of 5 leden aanwezig.

Ad C. Bouman

STRUINEND VOGELVOLK IN DE HERFST

Op 30 oktober stond ik 20 minuten vanachter het raam te genieten van het voortdurende komen en gaan van een grote verscheidenheid aan vogels in mijn achtertuin (175 m lang en vrij smal). In die korte tijd genoot ik rond 10.30 uur van de aanwezigheid van: 5 vinken, 3 koolmeesjes, 1 pimpelmees, 3 staartmeesjes (donkere uitvoering), 1 groenling, 1 houtduif, 1 spreeuw, 1 winterkoning, 1 roodborst, 6 merels en 1 heggenmus, 's middags nog 8 spreeuwen, 1 ekster, 1 gaai en in de ruwe berk 1 boomkruiper (mussen zijn er hier in de omgeving al vele jaren niet meer).

Bijna iedere dag is er in je tuin wel wat te beleven, waar ik dan ook al jaren een dagboek van bijhoud. Er moet natuurlijk wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan om het voortdurend iets aantrekkelijks te laten zijn. Wanneer je de tuin een levendigheid wilt geven, zoals je die in "de natuur" ervaart, dan is plantkeuze en opstelling (het ontwerp) van doorslaggevend belang, rekening houdend met o.m. vogels en vlinders. Ook de wens, dat er in alle vier seizoenen van te genieten moet zijn, wat in een wat grotere tuin gemakkelijker te realiseren is dan in een kleine. Kijk veel in vooral "verfijnde" tuincentra, geeft je fantasie en creativiteit de ruimte, wel gestoeld op enige kennis van materiaal, en wees in de loop der tijd verder niet te netjes: snoei zo min mogelijk, schoffel en hark weinig. Voor wie weinig tijd voor onderhoud heeft, kan een goed aangelegde rotstuin (met o.a. Maaskeien) ook veel voldoening geven.

Hans Schut

WAT ONZE AANDACHT TROK IN 2003

17-6 Omgeving Randweg Bussum, pal aan een zeer druk fietspad van

Bussumerheide richting Hilversum in een nestholte in een vergane ruwe berk een schreeuwend jonge grote bonte specht.

30-7 Aan trottoirrand tegen tuinafscheiding Simon Stevinweg in Bussum een prachtige alsemambrosia, die er tot ca. half oktober is blijven staan.

12-9 Een eekhoorn stak de Bredelaan in Bussum over en haastte zich een oude zomereik in. Je ziet ze in 't Gooi zelden meer; vroeger kwam je ze in het Spanderswoud dikwijls tegen.

Begin september bij Nora in de tuin op de vlinderstruikbloemen enige dagen achtereen in de vooravond een kolibrievlinder. Hier ook nog een exemplaar van het gevlekte havikskruid, die zeer langdurig gebloeid heeft: tot in de eerste week van december met nog 15 bloemen.

19-10 zagen we de laatste vlinders, twee gehakelde aurelia's, op de Tafelbergheide, Blaricum. Waarschijnlijk door de zeer hete, droge zomer hebben de twee mammoetbomen die we in onze woonomgeving kenden 't niet overleefd: op landgoed Crailoo en op Land- en Boszicht te 's-Gravenland.

8-12 Bij 't krieken van de dag (8.40 uur) in de achtertuin in Bussum, in de *Cotoneaster wardii*, twee meter achter de keukendeur een paartje goudvinken!

[Nora en Hans](#)

SCHONE TAAK DIEREN EN PLANTEN IN DE MEDIA

De doelen van de KNNV worden eenvoudigweg aangeduid als: natuuronderzoek, natuurbeleving en natuurbescherming. In deze tijd van gebrek aan detail, roerige politiek, maar vooral de tijd van gloeiende haast, lijkt extra inzet vanuit de KNNV breed maatschappelijk zeer wenselijk. Bij het volgen van de media zien we dat Nederlanders, en in het bijzonder haar bestuurders, op natuurgebied soms het spoor bijster raken.

Binnen enkele dagen werden misverstanden in de media opgeroepen die er niet of alleen met veel inzet weer waren uit te krijgen. Iedereen kent nu de "civetkat" als een marterachtig knaagdier uit Zuidoost Azië. Blijkbaar was er even geen tijd, en de volgende dag ook niet, om te kijken wat een civetkat nu eigenlijk is. Tijdens de reportages werden ze liefkozend aangeduid als "katten". Is het nu een kat?, een marter?, of een knaagdier? Een standaardwerk voor KNNV'ers inkijkend, zie ik dat civetkatten een neefje of nichtje zijn van de Zuid-Europese genetkat. Deze beestjes zijn derhalve niet alleen lekker als avondeten, maar ook nog lid van een geheel eigen familie binnen de orde van de roofdieren. Net als de katten, de honden, beren, wasberen, mangoesten en 2 families zeeroofdieren. De NRC van 22 januari wierp uiteindelijk licht op het onderwerp, met als mooi verhaal over civetten dat ze soms rare dansjes doen voor kippen in een ren. Als er een te nieuwsgierig door het gaas naar buiten kijkt is die het haasje. Overigens is de haas geen knaagdier meer, maar een dubbeltandige (Duplicidendata). Voor het proeven van een civetkat moet u volgens Frits Spits in het vervolg naar een "afmaak-chinees".

Het wordt ons nog zwaarder gemaakt. De laatste jaren is de merkbekendheid van korenwolf als bier geheel overschaduwed door zijn bekendheid als nieuwe media-naam voor de hamster, het knaagdier in Zuid-Limburgse akkers, bedrijvenvestiging tegenhoudend en meewerkend voorwerp van vele rechtzaken. Zo niet voor des lands grootste kruidenier. Die houdt

"hamsterweken" en laat de beestjes hun voorraden in boslandschap aanleveren. Hopelijk krijgt onze grootste kruidenier op bio-gebied voor een volgend reclamespotje op tijd een AH-Erlebnis.

Het kan nog erger. Het hart van stadsdeelraadsleden in Centrum zit op de juiste plaats. Zij willen vleermuizen in de stad hun stadsdeel behouden. Voor gierzwaluwen, veelvuldig broedend onder oude pannendaken, zijn broedblokken in gebruik, die gelukkig een steeds grote bekendheid en gebruik krijgen. Ons beminde mede-lid Gerard Schuitemaker heeft aan die bekendheid en maatregelen een belangrijke bijdrage geleverd.

Maar nu zijn dus de vleermuizen "bedreigd". Een motie voor het beschikbaar stellen van geld voor de plaatsing van vleermuisnestkasten in Centrum haalde het in de stemming. Enkele duizenden euri zouden worden gereserveerd op de begroting. Maar Amsterdammers: doe niets buiten de ambtenaren! Uitvoering van het plan lijkt namelijk niet door te gaan want: "niet elke vogelsoort hoeft zijn eigen nestkastje".

Zo krijgen we de snelle, steeds stadsere Nederlander natuurlijk niet warmgedraaid voor natuuronderzoek en natuur-bescherming. Dat schiet niet op.

Rest nog lof toe te zwaaien aan het Algemeen Dagblad. Die wist op 7 januari te melden: "Marihuana is verslaafd aan mensen". Eindelijk een journalist die snapt wat soorten er al niet voor over hebben om hun genen over de aardbol te verspreiden. Mensen denken hennep te gebruiken voor eigen genot, maar het is de hennep die door fabricage van een ingewikkeld molecuul (THC) erin is geslaagd, een zoogdiersoort zover te krijgen dat deze de *Canabis sativa* verspreidde over de gehele aardbol. Overigens: de THC zorgt behalve voor genot, ook voor beperking van het korte-termijngeheugen van de gebruikers. En als je hennep maar vaak genoeg gebruikt worden aangetaste korte-termijngeheugens achter elkaar gewoon: een aangetast lange-termijngeheugen. Met als gevolg dat je je ellende blijft vergeten en hennep daarvoor blijft prijzen. Hennep spint er dus tweemaal garen bij: een wereldverspreiding en nog lof toegezwaaid ook!

Het AD legde haar lezers dit uit als deel van de recensie van een boek van Michael Pollan, *De botanica van het verlangen; de wereld door de ogen van planten*, 293 blz, 19,95 euro, ISBN 90-446-0191-1.

Een boek dat niet mag ontbreken in de kast van een Amsterdams natuurbelever.

Fons Bongers

JAC. P. THIJSSE EN DE NACHTEGAAL 100 JAAR

In zijn boek *Het Vogeljaar* beschrijft Thijsse (op blz 132-135 5e druk) de nachtegaal in het voorjaar van 1904 bij Bloemendaal, waar hij woonde, en waar nog steeds veel nachtegaalen te horen zijn. Het is geschreven in de vloeiende, enthousiaste en humoristische stijl die wij van Thijsse gewend zijn en het is daarom zeer de moeite waard het even te lezen. Hij vindt ".. de vogel in het geheel niet lelijk: een flink gevormd dier met prachtige kastanjebruine rug, rossigen staart, lichter onderkant, fijn snaveltje en heerlijk, groote

van het Amsterdams Zoologisch museum. Het achterlijf van een twee cm groot wijfje is tubevormig, zodat ze in een buisvormig gesponnen nest in een muurspleet past. En ze heeft drie paar naar voren gerichte poten. Als je op een warme dag één van de naar buiten gesponnen stervormige draden aanraakt voelt ze aan acht van de "vislijndraden" met haar palpen en pootuiteinden om de richting te bepalen. Dan schiet de spin met haar glanzend groene gifkaken in de aanslag, klaar om te bijten, naar buiten en weer naar binnen. Dit alles in een tijdsbestek van twee seconden, waardoor prooi en toeschouwer als versteend zijn. Als je snel en rustig genoeg bent de ingang met een potlood te blokkeren zal ze hevig in het potlood bijten. De spin grijpt haar prooi, bijvoorbeeld een bij, na de beet in het midden op de rug zodat deze met kaken en angel van de spin wegdraait als ze de nauwe buis wordt ingetrokken. Zie plaatje.

Jan Buijs

ZADENLIJSTEN 2004

De KNNV, afdeling Regio Delft, heeft haar Zadenlijst voor 2004 gepresenteerd. Deze lijst is beschikbaar via de website www.knnv.nl/afd.regiodelft maar kan ook bij ondergetekende worden opgevraagd.

Ook de afdeling Hoorn/West-Friesland heeft voor 2004 een nieuwe Zadenlijst samengesteld. Deze is van de site www.knnv.nl/hoorn te downloaden.

Joost Kazus, secretaris

HERBARIUMS

Tollie van der Geer-Postma uit Amstelveen heeft aan de KNNV afd. Amsterdam haar herbariums geschonken, bestaande uit zes boeken met gedroogde bloemen en de Nederlandse namen daarvan, inclusief een bloemenpers. Iedere KNNV-er kan daar telefonisch een bod op doen op telefoonnummer 020-6969246 vóór 15 april 2004. Als niemand zich aanmeldt gaan deze boeken met toestemming van mevrouw van der Geer naar Natuurvereniging De Ruige Hof aan de Abcouderstraatweg in Amsterdam, die ze voor educatieve doeleinden gaat gebruiken, zodat, zoals mevrouw van der Geer zei: "Een ieder kan zien dat er meer dan één boterbloem bestaat".

Gerritje Nuisker

"BALTSSEN TUSSEN BAKSTEEN" BEESTEN IN DE STAD een recensie

In de laatste dagen van 2003 verscheen het boek: "*Baltsen tussen baksteen*", een boek van de stadsbioloog Remco Daalder, met als subtitel: "*Beesten in de stad*". Voor hen die Remco, lid van de KNNV-Amsterdam en werkzaam bij de Dienst Ruimtelijke Ordening van de Gemeente Amsterdam, kennen: het boek heeft de vaart en de bastonen van zijn eigen stem. Het is een boek geworden met 56 columns, gerangschikt in 4 thema's. Deze verrassen gelukkig niet; ze spreken liefhebber van stadse natuur direct aan: de stad als natuurgebied; de rol van de mens als dominante diersoort in de stad; de stad in zijn omgeving; en een mooie culturele en sociale stadse verhalen vanuit de ogen van een stadse bioloog.

Zoals gezegd: zijn tempo ligt hoog. Dat zorgt ervoor dat zijn verhalen niet vervelen en dat je denkt: nog één verhaal voor het slapengaan. Zelfs voor

de verstokte natuurbarbaar biedt het boek een prettige beschouwing op de stad en haar bewoners. Er is namelijk voor elk wat wils. Stadse geneugten als muziek en de vele stadsbruggen, culturele achtergronden van Kattenburg en Wittenburg en zeker niet het minst is het boek een pleidooi om lezers hun ogen te laten gebruiken. Er vliegt, loopt en zwemt natuurlijk veel rond in de stad; maar als je goed kijkt valt er veel avontuurlijks te zien en te beleven. Een aalscholver die bij het Tropenmuseum bijna in botsing komt met een dolfijn (door een kind per ongeluk losgelaten) en de grote bonte specht die De Pijp enige tijd in zijn greep leek te hebben. Warme steun kan hij van mij overigens verwachten voor het pleidooi om hondenbelasting in te voeren op basis van kilo's hond â€!â€! En dat alles in een stad "waarin de dieren soms tam zijn, en de mensen soms schuw".

Ik vind het een prettig leesbaar, gedragen en amusant boek. Verrassend door de wijze waarop naar stad en haar menselijke bewoners kan worden gekeken en verrassend door de groene rijkdom waar de aandacht op wordt gevestigd.

Het boek "Baltsen tussen baksteen", 140 pagina's, is door Uitgeverij Bas Lubberhuizen uitgegeven in 'hardcover', en kost 16,50 euro. (ISBN 90 5937 0422).

Fons Bongers

OREINA WEBSITE

Er is een Oreina website gemaakt over de Nederlandse goudhaantjes, bladkevers, waarvan er in ons land zo'n 60 soorten voorkomen. Op de site: <http://home.zonnet.nl/winkelman114/> staan verspreidingskaartjes van veel soorten alsmede literatuur en beschrijvingen.

Meer weten:

Jaap Winkelman 020-6446222

VERSLAG EXCURSIE DUIN EN BOSCH 22 NOVEMBER 2003

Vanuit station Castricum liepen wij met zijn zessen in koel winters licht langs de kale bollenvelden. Op een terreintje met een kinderboerderij en een vlindertuin, laadden vrijwilligers de verdroogde plantenresten op een wagen. Verderop bood een bewoner langs de weg boerenkool, eieren, uien en winterwortelen aan. Echt winters dus. Even later betreden we een dennenbos, onderdeel van het 86 ha grote terrein van het in 1906 gestichte psychiatrische ziekenhuis Duin en Bosch. Er is een grote afwisseling in het terrein in hoogte, vochtigheid en bodemsamenstelling met open bos, duinstruwelen en het duingrasland, zodat er op een kleine oppervlakte veel variatie op het gebied van planten, dieren en vogels is te zien. De soay-schape en dexter-runderen zorgen door de begrazing van het gebied voor openheid in het bos en de overige terreinen. In het bos troffen we goudhaantjes en mezensoorten als kool-, pimpel-, matkop-, staartmees en zelfs een kuifmees. Ook boomklever, boomkruiper en bonte specht werden gezien. De architectuur is door de geleidelijke uitbreiding met gebouwen uit elk decennium van 1900 tot en met 1960. Door de rust en ouderwetse bebouwing heerst er op sommige plaatsen een weldadige nostalgische sfeer. Duin en Bosch heeft een eigen rustiek

kerkhof met prachtige monumentaal iepen, waarvan het donkere blad langs de schelpenpaadjes en tussen de met korstmos begroeide grafstenen lag. Op een boom troffen we ook een verscheidenheid van mossen, korstmossen en piepkleine glazig witte paddestoelen aan. Helaas even een stortbui maar met de plu niet zo erg. Door de regen van deze dagen zagen we echter wel judasoren, zwarte trilzwam en overal kluiten gele trilzwammetje die door vocht opzwellen op de takken. Ook de gevreesde honingzwam (tast gezonde wortels aan), elfenbankjes, zwavelzwam, nevelzwam, paarse schijnridderzwam, gele prachtvlamhoed en een heksenkring van nevelzwammen werden onderweg bewonderd. Tussen de bebouwing door vloog een dikke buizerd een tijd later zat een vrouwtje sperwer te kekkeren, haar roep werd beantwoord door het mannetje. Zelfs de witte vlek achter op haar kopje kon je zien. Met voortdurend overal kleine zangvogels in de bomen waaronder een zingende heggenmus had zij voldoende aanbod van prooi. In de watertoren en de bomen er omheen broedt een grote kolonie kauwen. Aan het eind van de wandeling nog even in het restaurant gezeten. Het deed me denken aan een wit café van een modern museum maar door de aanwezige cliënten hing er een heel andere, gemoedelijke sfeer. Bedankt Peter en de andere deelnemers!

Evert Pellenkoff

VERSLAG EXCURSIE MUIDEN-VIJFHOEK op 1 november 2003

Op deze mistige herftdag startte een vogeltocht met 7 deelnemers bij de Batterij, een 17e eeuwse verdedigingsfort en een er naast gelegen volkstuin met die naam. Aan de noordkant het Gooimeer met de haven en het Muiderslot en uitzicht op Pampus en, nog verder weg Durgerdam en de stompe toren van Ransdorp en, aan de andere zijde weiland, volkstuinten en het dichte bos van de Kruitfabriek met sloot. De dijk is onderdeel van de LAW wandelroute. Jan Timmer, onze excursieleider, vertelt over de problematiek van de sloop van de kruitfabriek met zijn verontreinigde grond en de daar geplande woningbouw dat dit prachtige open gebied bedreigt. Overal roepjes in de lucht van graspieper, koperwiek, mezen en vinken. Het tikkende roepen van roodborst (als en vinger langs een raspande kam), het winterkoninkje, grote bonte specht en enkele rietgorzen. Vogelen is geduldig luisteren en kijken. Aan de waterkant drie dodaarzen later toenemend tot zes van die duikende bruine futenbolletjes. De zon probeert inmiddels door te breken wat samen met een zeilwedstrijd voor platbodems en enkele spiegelende wolken een adembenemend schouwspel oplevert. Op de voorgrond staan enkele gekromde en verwrongen wilgen met geelgroen riet en..jawel daar klinkt "siet siet" en er vliegt een ijsvogel die de meesten van ons prachtig kunnen zien, dan een hogere roep tji-tji van twee boomkruipers in de wilgen. In de verte komt een vlucht kuifeenden en tafeleenden naar ons toevliegen en met veel acrobatiek plotseling omlaagdwarrelend naar de grote groep op het water, waaronder ook vele smienten door de lage zon prachtig belicht. Een groepje brilduikers met het oplichtende wit van de mannetjes landt erachter en begint voortdurend te duiken. In een bocht voor het buitendijkse rietland komt nu een groep van tien kleine zwanen in zicht, te herkennen aan de gele snavelbasis die minder ver naar de zwarte punt doorloopt dan bij de wilde zwaan. Er zit ook een familie onder met grijswitte jongen die met hun ouders uit het verre noorden zijn meegevlogen. Een sperwervrouwtje komt demonstratief over ons heenzeilen.

Op een binnendijks stukje ontdekken we een groep waterpiepers, grijze waas over bruine rug en witte buik en een scheller geluid dan graspieper. Steeds vliegen kramsvogels, koperwieken en graspiepers over. We klimmen over een hek en zien in de volgende plas zes krooneenden, met rode snavels lichtbruine kuif met twee fletse vrouwtjes. Krooneenden zijn zeldzame eenden uit Oost Europa, maar er zijn veel verwilderde exemplaren bij. We lopen langs de betonnen plaat voor de het Schiereiland de Vijfhoek. Hier worden in de trektijd bijna dagelijks vogels geteld door Guus van Duin en zijn maten. Na een korte wandeling op de Vijfhoek lopen we naar de bushalte. Mooie tocht.

Evert Pellenkoff

LEZING INSECTEN DOOR SIEM LANGEVELD op 15 NOVEMBER 2003

De lezing van Siem Langeveld werd gekenmerkt door de systematische behandelwijze van het insect. In-secten betekent in (drie) delen. De bijzonderheden van kop, borststuk en achterlijf werden aan de hand van eigen dia's gedetailleerd in beeld gebracht.

Heel bijzonder waren de meegebrachte kistjes met opgezette insecten, die Siem met veel inspanning in de loop van tientallen jaren had geprepareerd. Toen iemand het kistje optilde om de prachtexemplaren te bewonderen, was hij dan ook erg bang voor beschadiging van dit levenswerk. Heel bijzonder waren ook twee opgezette oorwurmen met vleugels uit; velen weten niet dat ze kunnen vliegen en de tangen zijn niet om te steken maar voor de voortplanting. Breed bij mannetjes.

Enkele grote soorten achter het glas waren de hoornaar, de neushoorn mestkever, de grote spinnende watertor en de mei, juni en [julikever](#). De laatste is ook op de website te zien (gefotografeerd door Hetty tijdens een strandexcursie met Peter Heijtel). De oorwurm, veenmol en een vlinder waren onder zijn microscoop te bewonderen.

Evert Pellenkoff

TOELICHTING DIALEZING VOETTOCHT DOOR IRIAN JAYA, OP ZATERDAG 3 APRIL 2004

In de winter van 1991-1992 ben ik afgereisd naar Irian Jaya. Irian Jaya is de Indonesische naam voor het voormalige Nederlands Nieuw-Guinea. Aan de hand van een dialezing geef ik een beeldimpressie van mijn voettocht van Wamena in de Baliemvallei naar Agats in de Asmat. Samen met twee vrienden en een groep Dani's (een Papoeavolk) zijn we langs de oevers van de Baliemrivier zuidwaarts de Baliemvallei uitgetrokken, tussen de Wilhelminatop (Trikora) en de Julianatop (Mandala) door, het Oranjegebergte overgestoken en langs de berghelling afgedaald naar de laaglandoerwouden van de Asmat. Ruim drie weken hebben we over deze tocht gedaan. De dia's verhalen over deze tocht en tonen beelden van indrukwekkende landschappen, hoogveenmoerassen, tropisch oerwoud, wildstromende rivieren, Papoea's, feesten en maaltijden, hitte, neushoornvogels, insecten, planten en bloemen, slangen, regen, modder en bloedzuigers. De dia's laten zien hoe en waar we overnacht hebben. Soms in rokerige hutten, belaagd door muggen en vlooiën maar meestal gewoon in tenten in de buitenlucht op een berghelling, op een rivierbank of in het tropisch regenwoud. Verder zal ik vertellen wat we aten en hoe we aan voedsel kwamen, hoe de kaart eruit zag die wij bij ons hadden, wat

voor kans we zouden hebben als we door een slang gebeten zouden worden en hoe je met je bagage op je hoofd "droog" een rivier over moet steken.

Geert Timmermans

Verhuisbericht Organisatie Amsterdamse Bos

Op 10 december heeft de Organisatie Amsterdamse Bos definitief het hek op de oude locatie achter zich gesloten en is inmiddels gevestigd in de nieuwe huisvesting "Het Genie" aan de Nieuwe Meerlaan 3. Ook in het Amsterdamse Bos, naast de parkeerplaats van de geitenboerderij. Met het openbaar vervoer bereikbaar met bus 194 (halte Ringvaartbrug)

Postadres is ongewijzigd.

Telefoon: 020-5456150.

Fax: 020-5456151

OOIEVAARSNESTEN IN ABCOUDE

De Stichting Landschapwerkgroep Abcoude heeft uit het budget "soortenbeleid" van de provincie Utrecht een bedrag toegekend gekregen van 3400 euro voor het plaatsen van 2 ooievaarspalen binnen de gemeentegrenzen van Abcoude. Men is nu nog op zoek naar de beste locatie voor de palen. Voor nadere informatie: Stichting Landschapwerkgroep Abcoude:

www.landschapwerkgroepabcoude.nl.

OPRICHTING WERKGROEP SPINACHTIGEN

Aan het einde van het afgelopen jaar heeft het bestuur besloten om een vijfde werkgroep van de afdeling Amsterdam in te stellen. De belangstelling lijkt voldoende, zoals onder andere bleek uit de onverwacht grote deelname aan de minicursus spinnen. En het natuurhistorische belang is duidelijk: spinnen en andere spinachtigen zoals bijvoorbeeld hooiwagens zijn weinig onderzochte, maar veel voorkomende soortengroepen.

Het is de bedoeling om eenmaal per maand een werkgroepavond te houden. De locatie is het Nivonhuis op de Polderweg, de data voor de eerste drie maanden zijn: (donderdag 12 februari), donderdag 18 maart en donderdag 8 april.

De werkgroep spinachtigen zal zich niet alleen met spinnen (ruim 500 soorten in Nederland) bezig houden, maar ook met andere spinachtigen. Voorlopig zal het daarbij gaan om de vrij gemakkelijke en kleine groep van de hooiwagens (ca. 25 soorten in Nederland).

Doel van de werkgroep is een stimulerende gelegenheid te bieden om de studie van de spinachtigen te beginnen, en vol te houden. Momenteel is de kennis van spinachtigen in Nederland op allerlei gebieden aan het wegzakken doordat het vroegere onderzoekswerk eraan op universiteiten en bij onderzoeksinstituten is wegbezuinigd. Alleen het onderzoek aan voor de landbouw schadelijke mijten wordt voortgezet.

In de werkgroep zijn beginners en gevorderden van harte welkom. Voorlopig zal Aat van Selm de coördinator van de werkgroep zijn. Naar andere begeleiders wordt nog gezocht. De deelname is gratis, een kleine bijdrage voor genuttigde thee en koffie wordt wel verwacht. Ook kunt u gerust voor een oriënterend bezoek komen.

Op de eerste twee avonden maken we ons nader vertrouwd met de uitwendige morfologie van de spinnen, de daarbij behorende terminologie, en met de taxonomie, ecologie en gedrag van spinnen. Met een loep en boeken en tabellen kan al veel gedaan worden, maar met behulp van een stereomicroscoop is veel meer mogelijk. Op de avonden zal in ieder geval ∞ stereomicroscoop met goede verlichtingsmogelijkheden aanwezig zijn. Vanaf april zullen we op de werkgroepavonden de vangsten uitwerken van die in het veld gedaan zijn. Als eerste inventarisatiegebied zullen we delen van de oeverlanden van de Amstelveense Poel nemen. In dit gebied zijn in het verleden vaak spinnen gevangen. Daarom is bekend dat er veel soorten uit allerlei families voorkomen. Dit is dus een geschikt gebied om veelzijdige kennis op te doen. Verder zijn er vergelijkingen mogelijk met vroeger gedane vangsten. Dat geeft de mogelijkheid om de ontwikkelingen in de spinnenfauna te volgen door de tijd heen. En omdat ook de plantenwerkgroep van de KNNV-afdeling Amsterdam hier al vele jaren regelmatig inventariseert, liggen er ook mogelijkheden om de veranderingen in de spinnenfauna te correleren met de veranderingen in de vegetatie.

Daarnaast kan iedereen natuurlijk zijn eigen spinnenvangsten meenemen, en kunnen we gezamenlijk proberen deze vangsten te determineren.

Op termijn is het een aantrekkelijk perspectief om Groot-Amsterdam op soorten te inventariseren, en zo een bijdrage te leveren aan het Nederlandse aandeel in het European Invertebrate Survey-project (EIS-Nederland), het grote project om de verspreiding van veel ongewervelde soorten in Europa in kaart te brengen.

Belangstellenden kunnen nadere inlichtingen verkrijgen en zich aanmelden bij Aat van Selm, De Nevelhorststraat 16, 1333 ZH Almere, telefoon 036 - 53.724.53, e-mail: aatvanselm@tiscali.nl

[Aad van Selm](#)

MOSSENWERKGROEP

De winter en het vroege voorjaar zijn de meest geschikte perioden om met mossen te beginnen, omdat mossen juist dan hun groeiperiode hebben; als het gras nog kort is en de bomen nog weinig schaduw geven. Ieder die zich bezighoudt met plantengemeenschappen ontdekt dat kennis van mossen, in elk geval de meer algemene soorten, daarbij veel informatie over de groeiplaats oplevert.

Mossen, pincetten, literatuur en voor zover mogelijk prepareerglaasjes graag zelf meenemen. Microscopen zijn aanwezig. Het beschikken over betrouwbaar vergelijkings-materiaal is vooral voor beginners een handig hulpmiddel bij zelfstudie. En, in tegenstelling tot wat men wel eens denkt, mossen zijn niet z³ moeilijk en de algemene soorten zijn toch vrij snel in het veld te herkennen.

Hulp bij het determineren en controle van vondsten kun je vinden bij de mossenwerkgroep van de KNNV afdeling Amsterdam. Nieuwe leden zijn welkom! Graag even bellen met Ad Bouman, voor eventuele verdere informatie.

De werkavonden worden gehouden op woensdagavonden in het biologielokaal van het Cartesius Lyceum, Frederik Hendrikplantsoen 7a. Aanvang 19.30 uur. De data van de geplande werkavonden zijn: 17 maart 2004, 14 april 2004, 12 mei 2004, 9 juni 2004.

Ad Bouman, tel. 0294-418135

HYDROBIOLOGISCHE WERKGROEP

Vanaf het begin hebben we ons breed georiënteerd: Biologische aspecten van water (Macro- en microflora en -fauna,), fysische omstandigheden (bijv. temperatuur, zichtdiepte) en chemische facetten hadden onze aandacht, op diverse locaties.

Een half jaar geleden besloten we ons te beperken en een keuze te maken. Dat werd in eerste instantie: Beperking van plek (de wateren van Klarenbeek) en van de biologische factoren namen we als eerste algen en in het bijzonder bentische algen. We konden daarvoor op de steun van Jan Simons rekenen en gebruikten o.a. zijn boek daarover. Na de afronding hiervan, werd afgesproken dat we Klarenbeek een wat langere tijd zullen monitoren en nu op zo veel mogelijk items.

Het bevat ons goed een tijdje zo veel mogelijk alleen in Klarenbeek te monstren. Onze werkavonden houden we in Zon Alom, dus dat komt goed uit. Bovendien zijn de wateren van Klarenbeek interessant, want ze zijn verschillend.

(Over de fortgracht in Abcoude werd ons gemeld, dat er gebaggerd is en dat het water er een stuk helderder is geworden. Daar gaan we bij gelegenheid ook weer eens monsters nemen.)

Inlichtingen bij Joop Nijman 020-6901940 of Ton van Haaren 075-6146645

Voor de hydrobiologische werkgroep,
Ria Hoogendijk

AKTIVITEITENKALENDER NATUURVERENIGING DE RUIGE HOF

Er is weer een serie vogelwandelingen vogelexcursies door De Ruige Hof georganiseerd. De data zijn:

zondag 14 maart
zaterdag 27 maart
zaterdag 17 april
zondag 9 mei

Met deze nieuwe serie excursies is het begin van het voorjaar, en het verschijnen van de verschillende zangers weer te volgen. Tevens zal op enkele dagen een bezoek worden gebracht aan het Landje van Geijssel waar vele steltlopers en moerasvogels zijn waar te nemen.

**Aanvang vogelexcursies: 9.00 uur einde ca. 11.30 uur. Verzamelen bij Zon Alom. Kosten
â, -1,50 voor leden en â, -3,-- voor niet-leden.**

Op zondag 28 maart wordt er per fiets & auto vanaf Zon Alom een bezoek gebracht aan het Landje van Geijssel nabij de Ouderkerkerplas alwaar honderden (duizenden) steltlopers en moerasvogels pleisteren. Vertrek van Zon Alom om 11.00 uur.

**Informatie- en natuurcentrum 'Zon Alom' en Natuurterrein Klarenbeek, Abcouderstraatweg 77, 1105 AA Amsterdam Zuidoost. Telefoon: 0294-285021. Openingstijden: ma/wo/vr van 10.00 tot 17.00 uur en op tijden vermeld in de activiteitenkalender. Te bereiken met de metro richting Gein, uitstappen halte Holendrecht, vervolgens richting Abcoude lopen of fietsen of met bus 120/126, uitstappen halte weltevreden.
*Linda Theunissen & Fons Bongers***